

Troia

Batı Anadolu'nun ünlü destan kenti

Troy

The famed city of
legends of Western

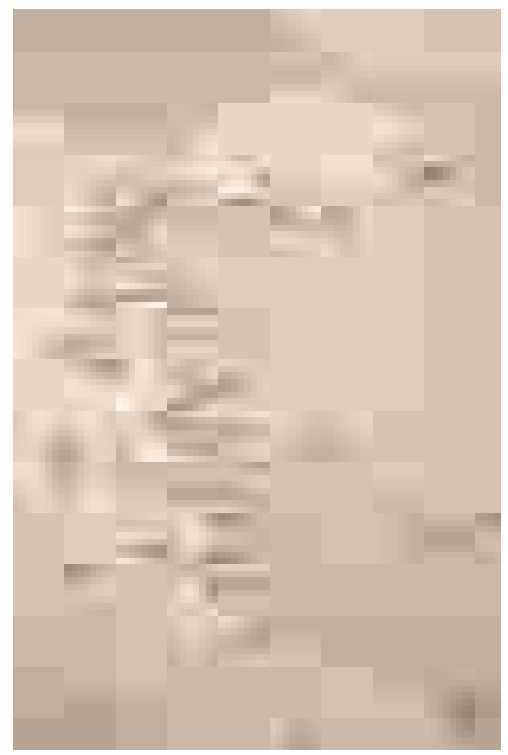

■ Hazine buluntularından sarkaçlı altın küpe
A treasure artifact, hanging gold earring

Çanakkale İli Hisarlık Tepesi'nde yer alan, kesintisiz tabakalanma veren dokuz kültür katının oluşturduğu bir höyük olan Troia (İlios), son yıllarda hız kazanan araştırmaların ışığı altında Hitit belgelerinde adı geçen Wilusa kenti ile bir tutulmaktadır. Yunanca İlios ismi, Hititçedeki Wilusa kelimesinin W(ilios) şeklinde değişime uğramasıyla oluşmuş bir ad olarak kabul edilmektedir.

Konumu bakımından Çanakkale Boğazı'nı kontrol eden bir noktadır ve Balkanlar, Ege dünyası ve Anadolu'yu bağlayan önemli ticaret yolları üzerinde kurulan Troia, Gökçeada (İmbroz) ve Semadirek (Samothrake) ve Bozcaada'ya (Tenedos) hakim bir manzaraya sahiptir. İlyada Destanı'nda Troia kıyılarına savaşmaya gelen Akha donanmasının bu adaların açıklarında saklandığından söz edilmektedir.

1998 yılında Unesco'nun Dünya Kültür Mirası listesine dahil edilen Troia kenti, Heinrich Schliemann'ın kazıları ve bu kazılar sırasında

Yrd. Doç. Dr. **Zeynep Koçel Erdem**
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, İstanbul

Assit.Prof. **Zeynep Koçel Erdem**, Ph.D.
Mimar Sinan Fine Arts University
Faculty of Arts and Science, Archaeology Department, İstanbul

Troia (İlios), which is a mound formed by nine cultural layers situated in the Hisarlık Hill in Çanakkale (Dardanelle) Province with continuous layering, is identified with the city of Wilusa mentioned in Hittite documents in the light of research that is accelerated in recent years. The name Ilios in Greek is deemed to be a name formed by transformation of the word Wilusa in the Hittite language into W(ilios).

By location, it is at a point controlling the Dardanelles and Troia, located on the important trade roads connecting the Balkans, the Aegean world and Anatolia; has a view overlooking Gökçeada (İmbroz) and Semadirek (Samothrake) and Bozcaada (Tenedos). In The Iliad, it is mentioned that the Akhaian navy, which came to the Troian coast to fight, hid off these islands.

The city of Troia, which was included in the world culture heritage list of UNESCO in 1998, has become popular through excavations by Heinrich Schliemann and the magnificent treasures he discovered during these excavations. Schliemann was an amateur archaeologist who grew up with Homer's epic poems in his childhood. He delved into an extraordinary endeavor to find the city told about by Homer. Eventually, in 1890, he stopped the excavations he started with the permission of the Ottoman State in 1870 in Hisarlık, after intermittent excavations. He smuggled the treasure findings he unearthed by luck during his excavations he pursued under a concept far from the modern excavation concept of today, to Greece, with the aid of his wife Sophia. The treasures that were moved to the Berlin Museum in Germany later were lost during World War II. The mysterious tales of the treasures being lost written about for years came to an end when they appeared in the Pushkin Museum in Russia in 1994. However, returning of these treasures to Turkey is a subject of an international lawsuit. The parts of the treasure named the "Treasure of Priamos", the King of Troia, one of the principal heros of The Iliad, when discovered by Schliemann; but which, in fact, are dated to the Bronze Period city (Troia II g. circa 2550-2350 B.C.), are dispersed today to numerous museums including İstanbul Archaeological Museums and Çanakkale, Moscow, Sit. Petersburg, Athens, Berlin, Philedelphia and Pforzheim

bulduğu muhteşem hazineler ile popüler olmuştur. Schliemann çocukluğunda Homeros'un destanları ile büyüyen amatör bir arkeologdur. Homeros'un söz ettiği kenti bulmak için olağanüstü bir çaba içine girmiştir. En sonunda Hisarlık'ta 1870 yılında Osmanlı Devleti'nin izniyle başlattığı kazılara aralıklarla devam ederek 1890 tarihinde son vermiştir. Günümüzün modern kazı anlayışından uzak bir biçimde sürdürdüğü kazıları sırasında tesadüfen ortaya çıkardığı hazine buluntularını karısı Sophia'nın da yardımıyla Yunanistan'a kaçırmıştır. Daha sonra Almanya Berlin Müzesi'ne taşınan hazineler İkinci Dünya Savaşı sırasında kaybolmuştur. Uzun yıllar kitaplara konu olan hazinelerin gizemli kayboluş hikayeleri 1994 yılında Rusya'da Puşkin Müzesi'nde ortaya çıkmaları ile beraber son bulur. Ancak bu hazinelerin Türkiye'ye iadesi uluslararası bir dava konusudur. Schliemann tarafından bulunduğu İlyada Destanı'nın ana kahramanlarından Troia Kralı 'Priamos'un Hazinesi' olarak adlandırılan, gerçekte ise Tunç Devri kentine (Troia II g, yaklaşık olarak M.Ö. 2550-2350) ait olan hazinenin parçaları bugün aralarında İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin de bulunduğu, Çanakkale, Moskova, St. Petersburg, Atina, Berlin, Philadelphia ve Pforzheim Müzeleri'ne dağılmış durumdadır. Hazine buluntuları arasında granül ve telkari teknikleri gibi çeşitli tekniklerle yapılan sarkaçlı küpeler, alına takılan diademler, altın saç lülesi halkaları, altın boncuklar, bilezikler, spiral başlı iğneler, altın ve gümüş külçeler ve kaplar, yeşim ve lapislazuli gibi Anadolu'da bulunmayan yarı değerli taşlardan objeler sayılabilir.

Kent ile özdeşleşen mitos

Troia kenti ile özdeşleştirilen İlyada Destanı'nın M.Ö. 8. yüzyılda (yaklaşık olarak M.Ö. 750-700 yılları arasında) yaşadığı kabul edilen ve olasılıkla Smyrna (İzmir) doğumlu olan antik çağın ünlü ozanı Homeros tarafından kaleme alındığı kabul edilmektedir. 24 bölümden

■ Polyksena lahdi. Çanakkale Müzesi tarafından Çan İlçesi yakınlarında ele geçirilen bu mermer lahit M.Ö. 500'den biraz önceye, Geç Arkaik Dönem'e tarihlenen Anadolu'da ele geçen en değerli buluntulardan biridir. Lahdin üzerindeki betimlerde Troia kralının kızı Polyksena'nın Akhilleus'un oğlu Neoptolemos tarafından kurban edilmesi ve yas tutan yakınları görülmektedir.

The Polyxena Sarcophagus. This marble Sarcophagus discovered by the Çanakkale Museum near the Çan district is a rare artifact discovered in Anatolia dated to little before 500 B.C. to the late archaic period. The illustrations on the Sarcophagus portray Polyxena, the daughter of the King of Troy, being sacrificed by Achilles's son Neoptolemos; and her grieving relatives.

■ Hazine buluntularından sosluk biçimli altın kap
A treasure artifact, saucer-shaped gold vessel

Museums. Hanging earrings made by granular and wirework techniques, diadems worn on the forehead, golden hair lock rings, golden beads, bracelets, spiral headed pins, gold and silver ingots and containers, and objects made of semi-precious stones like jade and lapislazuli that are not found in Anatolia may be listed among the artifacts of the treasure.

The mythos identified with the city

It is believed that The Iliad Epic Poem, identified with the city of Troia, was written by Homer, the famed poet of the antique era, assumed to have lived in 8th Century B.C. (circa 750-700 B.C.), possibly born in Symrna (Izmir). The Iliad, comprising 24 chapters, tells about the last days of the Troian War which lasted 10 years. The Poem that starts with the wrath of the Akhaian hero Achilles is full of both Troian and also Akhaian warriors. The verses give the moods, warring and ruthless sides and emotional attributes of individuals with great subtlety.

This famed mythos of the antique era has highly affected the artists of the period and various parts of the mythological tale were depicted on statues and reliefs, architectural elements like temple frizzes and various archaeological artifacts quite different from each other like pots, wall paintings, coins and sarcophagi. Almost all tales taken from the Poem were depicted on pots made by the Black Figure and Red Figure techniques that were fashionable in the Greek World. The sequence of tales that was the subject also of tragedies also appear in the wall paintings of the Roman Period. Scenes from the Poem were depicted on the relieved column drums and frizzes in the Apollon Smintheus Temple in the sacred area in Ayvackı Gülpınar near Çanakkale.

The war has started because of the vengeance of Eris, the Goddess of Fight, who was not invited to the wedding of Peleus and Thetis. By throwing a golden apple onto the ground on which it said "to the most beautiful one", Eris has caused jealousy and competition between goddesses. The chief goddess Hera, war goddess Athena and love and beauty goddess Aphrodite have competed to get the apple but the father of gods, Zeus, has intervened and sent his son, the messenger god Hermes, to the earth and has decided that Paris (Alexandros), the son of Troian King Priamos, to be appointed as the judge.

oluşan "İlyada Destanı" 10 yıl süren Troia savaşının son günlerini anlatmaktadır. Akha kahramanı Akhilleus'un öfkesiyle başlayan destan hem Troia'lı, hem de Akha'lı savaşçıların kahramanlıkları ile doludur. Dizelerde kişilerin ruh halleri, savaşçı ve acımasız yanlarının yanı sıra duygusal yönleri de büyük bir incelikle verilmiştir.

Antik çağın bu ünlü mitosu, o dönem sanatçıların oldukça etkilemiştir ve mitolojik hikayenin çeşitli bölümleri heykellerde ve kabartmalarda, tapınak frizleri gibi mimari elemanlar üzerinde, çanak çömlek, duvar resmi, sikke ve lahit gibi birbirinden çok farklı arkeolojik malzemeler üzerinde betimlenmiştir. Yunan dünyasında günün modası olan Siyah Figür ve Kırmızı Figür teknikleri ile yapılan çanak çömlekler üzerinde destandan alınan hemen hemen tüm hikayelerin betimlerine yer verilmiştir. Tragedyalara da konu olan hikayeler dizisi, Roma Devri duvar resimlerinde de karşımıza çıkmaktadırlar. Çanakale yakınında Ayvacık-Gülpınar'da bulunan kutsal alandaki Apollon Smintheus Tapınağı

■ Yaklaşık olarak M.Ö. 360-350 yıllarında Marsyas Ressamı tarafından boyanan Kırmızı Figürlü bir pelike üzerinde Peleus ve Thetis'in evliliğini betimlenmiştir. Vücudu beyaz boyalı gelin Thetis düğün banyosu yapmaktadır. Tanrıca soyundan gelen Nereus kızı Thetis, daha başlangıçta bir ölümlü olan Peleus ile evlenmek istememektedir. Bu yüzden destanın ünlü Akha'lı kahramanlarından olan oğlu Akhilleus'u ölümsüz kılmak için ayaklarından tutarak Styks Irmağı'na daldırır. Ancak topuğuna ölümsüzlük suyu değmediği için Akhilleus daha sonra topuğundan vurularak ölür.

The wedding of Peleus and Thetis is depicted on a pelike with Red Figure painted by Marsyas Painter in circa 360-350 B.C. The bride Thetis, whose body is painted white, is taking the wedding bath. Daughter of Nereus, who comes from a line of goddesses, does not want to marry Peleus who is a mortal even at the beginning. Therefore, he dips her son Achilles, one of the famed Akhaian heroes of the Poem, into the Styx River holding him by his feet. However, since the water of immortality has not touched his heel, Achilles dies being shot from his heel.

kabartmalı sütun tamburları ve frizleri üzerinde de destanda geçen sahneler betimlenmiştir.

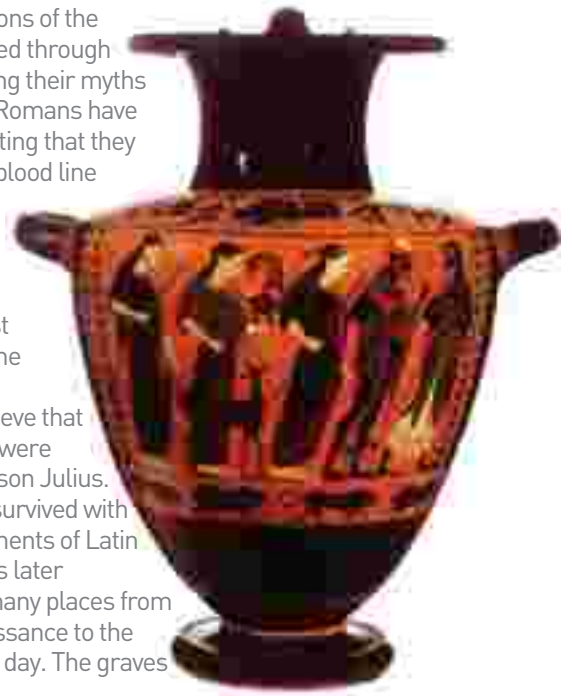
Savaş'ın başlangıcı Peleus ile Thetis'in düğününe davet edilmeyen kavgalı Eris'in kını yüzündendir. Eris üzerinde en güzel yazılı bir altın elma ortaya atarak, tanrıçalar arasında kıskançlığa ve çekişmeye neden olmuştur. Elmayı almak için baş tanrıca Hera, savaş tanrıçası Athena ve aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite yarışır, ancak tanrıların babası Zeus araya girerek oğlu ulak tanrı Hermes'i yeryüzüne yollamış ve Troia kralı Priamos'un oğlu Paris'in (Aleksandros) hakem seçilmesine karar vermiştir.

Paris doğduğunda gelecekte bir felaket getireceğine dair bir kehanet yüzünden saraydan uzaklaştırılmış ve bir kral oğlu olduğunu bilmeden çoban olarak büyümüştür. Tanrıçalar yarışma için hakem seçilen Paris'i kandırmak için çeşitli vaatlerde bulunurlar. Baş tanrıca Hera Asya Krallığı'nı, savaş tanrıçası Athena yenilmezliği, aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite ise dünyanın en güzel kadını

Paris is sent away from the palace because of a prediction that he would cause a disaster in the future and was raised as a shepherd without knowing that he was the son of a king. Goddesses make various promises to convince Paris appointed as the judge for the contest. Chief Goddess Hera offers the kingdom of Asia. The War Goddess Athena offers invincibility and Goddess of Love and Beauty, Aphrodite, offers the love of Helen of Sparta, the most beautiful woman in the world. Paris opts for this love; yet, Helena is the wife of Menelaus, an Akhaian king living in Greece. In the story, Paris introduces himself to the Trojan king and the Trojan King Priamos, realizing that Paris is his son, sends him to the Spartan palace. The rest of the story involves abduction of Helena and her being brought to Troia, and Akhaian Princes departing for Western Anatolia in ships to bring Helena back. But in fact, it is not known whether such a war did take place or not, and if so, whether its reason was what was told in the poem or whether it was Troia's location and its wealth in that period. Probably, one of the wars occurring as a result of the migrations taking place from Greece to Western Anatolia in 12th Century B.C. has become the subject of the Poem.

The Gods of Olympos get involved in the war and are divided into two sides. Chief God Zeus directs the war from the peak of Gargaros, the summit of the Ida Mountain. The Poem cites the prayers of Akhaians and Trojans to Zeus from time to time. Whilst Zeus's wife Hera, who provokes him, Goddess Athena and God Poseidon, Sovereign of the Seas, take the side of the Akhaians; Goddess Aphrodite, his lover War God Ares, God Apollo, his sister Artemis and their mother Leto are on the Trojan side. During the war, Apollo inflicts the plague on the Akhaian army. In this war, other local peoples of Anatolia like the Karians, Lykians and Phrygians have fought beside Trojans and in fact, there are vase depictions showing that the Amazons came to help as well.

The reverberations of the Poem have lasted through centuries. Among their myths of constitution, Romans have cited stories stating that they came from the blood line of Aeneas, a Trojan king. Therefore, the Julius Claudius Dynasty, the first emperor of Rome Augustus was a member of, believe that their ancestors were Aeneas and his son Julius. The Poem has survived with various supplements of Latin authors and was later interpreted in many places from the art of Renaissance to the literature of our day. The graves of Trojan

■ M.Ö. 520 civarında Antimenes Ressamı tarafından Siyah Figür Tekniği'nde boyanmış bir hydria üzerinde altın elma yarışmasına katılan tanrıçalar Aphrodite, Athena ve Hera ve önlerinde ulak tanrı Hermes betimlenmiştir. Hermes Paris'e Zeus'un kararının bildirmektedir.

On a hydria painted by Antimenes Painter circa 520 B.C. painted in the Black Figure technique, the goddesses participating in the Golden Apple contest; Aphrodite, Athena and Hera, and in front of them, the Messenger God Hermes are depicted. Hermes tells Paris Zeus's decision.

Sparta'lı Helena'nın aşkını sunar. Paris bu aşkı tercih eder, oysa Helena Yunanistan topraklarında yaşayan Akha krallarından Menelaos'un karısıdır. Hikayede Paris Troia kralına kendini tanıtır ve onun oğlu olduğunu anlayan Troia kralı Priamos onu Sparta sarayına yollamaktadır. Hikayenin gerisinde Helena'nın kaçırılıp Troia'ya getirilişi ve Akha beylerinin birleşerek Helena'yı geri almak üzere Batı Anadolu'ya doğru gemilerle yola çıkışı yer almaktadır. Ancak gerçekte böyle bir savaşın olup olmadığı ve nedeninin de destanda geçen nedenlerden mi, yoksa Troia'nın konumu ve o dönemdeki zenginliğimidir bilinmemektedir. Olasılıkla M.Ö. 12. yüzyılda Yunanistan'dan Batı Anadolu'ya yapılan göçler sonucu söz konusu olan savaşlardan biri destana konu olmuştur.

Savaşa Olimposlu tanrılar da karışmakta ve iki safha ayrılmaktadırlar. Baş tanrı Zeus İda Dağı'nın tepesi Gargaros'un doruğundan savaşı yönetmektedir. Destanda yer yer Akhalılar ve Troialıların Zeus'a yakarılarına yer verilmiştir. Onu kıskırtan karısı Hera, tanrıça

■ Destandaki tahta atın Troia antik kenti girişindeki modeli
The model of the wooden horse in the legend at the entrance of the antique city of Troy

Athena ve denizler hakimi tanrı Poseidon Akhalıların tarafını tutarlarken, tanrıça Aphrodite, sevgilisi savaş tanrısı Ares, tanrı Apollon, kızkardeşi Artemis ile anneleri Leto ise Troialılardan yanadırlar. Apollon savaşta Akha ordusu üzerine veba salar. Bu savaşta Troialıların yanında Karyalılar, Likyalılar ve Frigyalılar gibi Anadolu'nun diğer yerli halkları da çarpışmışlardır ve hatta Amazonların da yardıma geldiklerini betimleyen vazo resimleri bulunmaktadır.

Destanın yankıları yüzyıllar boyunca sürmüştür. Romalılar kuruluş mitosları arasında, kendilerini Troia kral soyundan Aineias'ın (Aeneas) soyundan geldiklerine dair hikayelere yer vermişlerdir. Bu nedenle Roma'nın ilk imparatoru Augustus'un da mensubu olduğu Julius Claudius Sülalesi atalarının Aineias ve oğlu Julius olduğuna inanmaktaydı. Destan Latin yazarlar tarafından da çeşitli eklemelerle yaşatılmış, daha sonraları Rönesans sanatından, günümüz edebiyatına kadar pek çok yerde yorumlanmıştır. Troia'lı kahramanların mezarları yüzyıllar boyunca önemli bir ziyaret yeri olmuştur. M.Ö. 334 yılında Homeros destanlarına büyük ilgi duyan Büyük İskender, daha sonraları Roma imparatorlarından Iulius

heroes have become important sites to visit through centuries. In 334 B.C., Alexander the Great, who felt great interest towards the poems of Homer; and later, Roman Emperors Julius Caesar, Augustus, Hadrianus and Caracalla and Ottoman Sultan Mehmet the Conqueror have read the Iliad in Greek and visited the site where antique remnants are located.

The fighting sides go through pains mutually in the poem. Almost all famous heroes have tragic fates.

■ M.Ö. 510 yılına tarihlenen, Leagros Gurubu tarafından boyanmış Siyah Figürlü bir hydria üzerinde betimlenen Troia kralı Priamos'un kahraman oğlu Hektor'un ölüsünün sürüklenmesi sahnesi. Akhilleus Troia'lı kahraman Hektor'un ölüsünü Troia surları önünde dokuz gün dokuz gece sürüklemiştir.

The scene of the body of heroic son Hector of Trojan King Priamos being dragged, depicted on a Black Figure hydria painted by Leagros Group dated to 510 B.C. Achilles has dragged the body of Trojan King Hector in front of the Trojan walls for nine days and nights.

■ Efsanevi tahta at çeşitli Yunan vazoları üzerinde sevilerek betimlenmiştir. Resimde tahta atın M.Ö. 670 yılına tarihlenen bir Kyklad amphorası üzerindeki kabartma betiminde atın içerisindeki askerler görülmektedir. Tahta at yapma fikrini ortaya atan kişi İthake kralı kurnaz Odysseus'dur. Tanrılardan armağan olduğuna inandıkları atı geri çeviremeyen Troialılar, o gece Odysseus'un da aralarında bulunduğu tahta atın içinden çıkan Akhalı askerler tarafından öldürülür, kent yağma edilir ve yakılır.

The legendary wooden horse is depicted on various Greek vases lovingly. The picture shows soldiers inside the horse in a relief depiction of the wooden horse on a Kyklad amphora dated to 670 B.C. The individual who came up with the idea of building the wooden horse was the King of Ithake sly Odysseus. Trojans who could not refuse the horse they believed to be a gift from the gods are killed by the Akhaian soldiers, Odysseus being one of them, getting out of the wooden horse and the city is ransacked and burned.

Caesar, Augustus, Hadrianus ve Caracalla'nın yanı sıra, Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet de İlyada Destanı'nı Yunanca okumuş ve antik kalıntıların olduğu yeri ziyaret etmiştir.

■ M.Ö. 485 civarına tarihlenen, Brygos Ressamı tarafından boyanmış Kırmızı Figürlü bir skyphos üzerinde betimlenen, Hektor'un babası Kral Priamos'un oğlunun ölüsünü almak üzere Akhilleus'un çadırına giderek yalvarması sahnesi. Beyaz sakallı ve yaşlı olarak betimlenen kişi Priamos'tur.

The scene depicted on a red-figured skyphos painted by Brygos Painter dated to circa 485 B.C. where Hector's father King Priamos goes into Achilles's tent and begs to take the body of his son. The one depicted with a white beard and old is Priamos.

Destanda savaşan taraflar karşılıklı acılar çekmektedirler. Ünlü kahramanların hemen hemen hepsinin sonları da trajiktir.

■ M.Ö. 330-320 yıllarına tarihlenen, Baltimore Ressamı tarafından boyanmış çok renkli bir Apulia amphorası üzerinde betimlenen, Troia prensesi Cassandra'nın Troia'nın düşüşü sırasında tanrıça Athena'nın tapınağına sığınarak tanrıçanın Palladion heykeline sarılma sahnesi. Troia kralı Priamos ile karısı Hekabe'nin kızı Cassandra tanrı Apollon tarafından kendisine bahsedilen bilicilik yeteneğine sahiptir. Ancak tanrı Apollon'un aşkını reddedince bu yeteneğine mani olamaz ve sezemediği tüm kötülüklere karşı kimseyi inandıramaz. Troia'nın düşmesinden sonra Agamemnon onu Mykene'deki sarayına götürmüştür.

The scene depicted on a multi-colored Apulian amphora painted by Baltimore Painter dated to 330-320 B.C. where Trojan Princess Cassandra finds refuge in Goddess Athena's Temple and hugs the Palladion statue of the Goddess during Troy's fall. Cassandra, the daughter of Trojan King Priamos and his wife Hekabe has the gift of prediction granted by God Apollo. However, when she refuses God Apollo's love, she can't stop this skill of hers and cannot make anybody believe all the evil she can foresee. Agamemnon has taken her to his palace in Mycenae after Troy's fall.

Kazılar ve kent tarihçesi

Troia'daki kazılara Schliemann'ın ölümünden sonra mimar Wilhelm Dörpfeld tarafından 1893-1894 yılları arasında devam edilmiş, Kent 1932-1938 yılları arasında ise Carl W. Blegen tarafından kazılmıştır. Her iki araştırmacı da Schliemann'ın kültür katları hakkında elde ettiği sonuçlara nazaran daha doğru bir tabakalanma saptamışlar ve bilimsel yayınlar yapmışlardır.

Troia'da günümüzde modern teknolojinin de katkılarıyla, farklı

Excavations and History of the City

The excavations in Troia were continued after Schliemann's date in years 1893-1894 by Architect Wilhelm Dörpfeld and by Carl W. Blegen between 1932-1938. Both researchers have determined a more accurate layering compared to the results derived by Schliemann on cultural layers and have made scientific publications.

The excavations participated by numerous scientists from various countries and disciplines with contribution of modern technology today are being pursued since 1988 with Prof. Manfred Korfmann of Tübingen University in charge, in Troia. It was determined that the settlement unearthed during these excavations that was previously unknown located at the skirts of the castle known as the "Lower City" is spread over the plain told about in the Poem where the war took place and it has been established that Troia had a large lower city during mid and late second milenium B.C. Also, it is believed that a spring discovered near the city is the one referred to in the Poem.

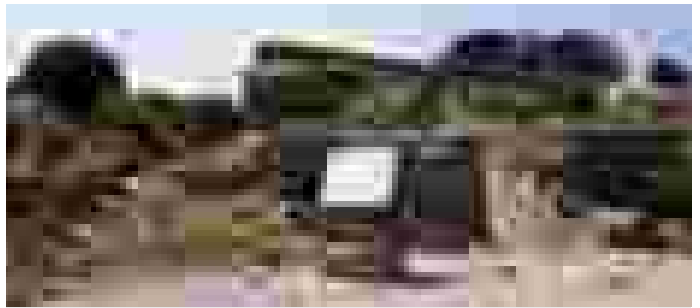
The geomorphologic surveys conducted on the Trojan plain have revealed that the sea extended inwards further during the antique era. The city situated between Skamander and Simois Rivers has taken on its location today as the coasts were filled as a result of alluvial movements.

■ Schliemann'ın kazıları sırasında diğer tabakaları tahrip ederek açılan ve 'Schliemann Schnitt' (Schliemann Açması) olarak adlandırılan kısım.

The trench opened during Schliemann's excavations destroying other layers and named 'Schliemann Schnitt'

The mound comprises nine cultural layers and basically, there are various building phases within an each cultural layer. The oldest settlement in the mound is the Troia I layer dated to the First Bronze Age. During the First Bronze Age covering Troian

■ Kazı ekibi tarafından Troia höyüğü'nün orijinal yüksekliği ve şekline bağlı kalarak oluşturulan modern çatı örtüsü.

The modern structure formed by the excavation team staying loyal to the original height and form of the Troian mound.

ülkelerden ve değişik disiplinlerden çok sayıda bilim adamının katıldığı kazılar 1988 yılından beri Tübingen Üniversitesi'nden Prof. Manfred Korfmann başkanlığında sürdürülmektedir. Bu kazılar sırasında ortaya çıkartılan ve daha önce bilinmeyen, kale eteklerindeki "Aşağı Şehir" olarak adlandırılan yerleşimin destanda anlatılan ve savaşın geçtiği ovaya yayıldığı tespit edilmiş ve Troia'nın M.Ö. 2. bin ortaları ve sonlarında büyük bir aşağı şehre sahip olduğu anlaşılmıştır. kent yakınında keşfedilen bir pınarın destanda sözü geçen su kaynağı olduğu düşünülmektedir. Troia ovasında yapılan jeomorfolojik araştırmalar da denizin antik çağda daha içlere doğru uzandığını ortaya koymuştur. Kara Menderes (Skamander) ve Dümrekçay (Simois) arasındaki ovada yer alan kent, kıyıları alüvyonlar sonucu zamanla dolarak bugünkü konumuna ulaşmıştır.

Höyük dokuz kültür katından oluşmaktadır ve genellikle her kültür katı içinde de birkaç yapı evresi bulunmaktadır. Höyükteki en eski yerleşim İlk Tunç Devri'ne tarihlenen Troia I katıdır. Troia I-III katlarını kapsayan İlk Tunç Devri'nde Troia kültürü 'Denizsel Troia Kültürü' olarak adlandırılmaktadır ve Troia bu dönemde önemli bir ticaret kentidir. Troia II dönemi İlk Tunç Devri tabakaları arasında en zengin olanıdır ve ünlü hazine buluntusu bu tabakaya aittir. Bu dönem bir yangın ile son bulmaktadır.

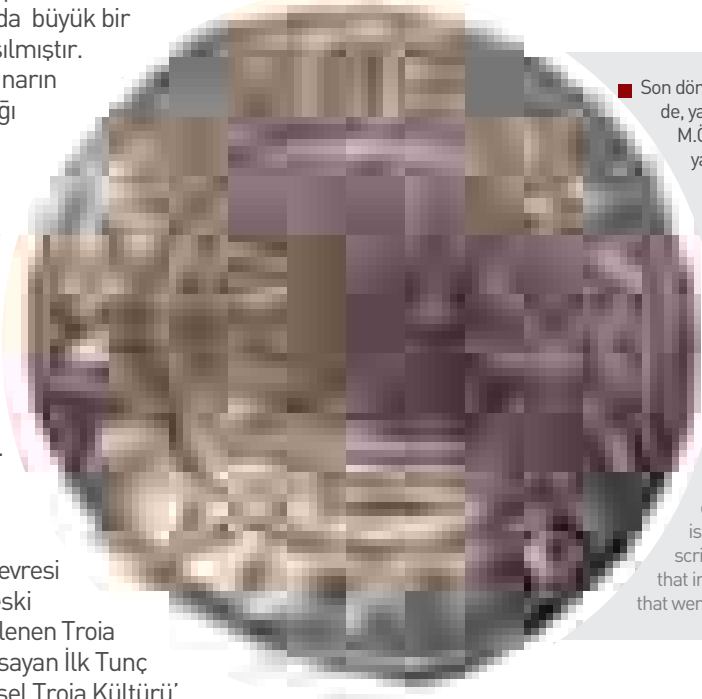

■ Surların bugünkü durumu. Troia VI kalesini çevreleyen şevli ve testere dişli güçlü surlarının harçsız örülmüş alt kısım taşları günümüzde de sağlam bir şekilde durmaktadır, ancak kerpiç tuğlalardan oluşan üst kısımları yıkılmıştır. Kule ise sur duvarına sonradan eklenmiştir.

The present state of the walls. The lower portion stones put together without mortar surrounding the Troia VI castle with slopes and saw-teeth stand in good condition today. However, the upper parts made up of mud bricks have fallen down. The tower was added to the wall subsequently.

Troia III kentinde ele geçen buluntular Troia II kadar zengin değildir, bu dönemde yoğun deniz ticareti azalmıştır. Troia IV'ten itibaren de fakirlik başladığı, bu dönemden hiç maden buluntusu ve değerli taş ele geçirilememesi ile açıklanabilir. Troia IV-V katları 'Anadolu Troia Kültürü' olarak adlandırılan Orta Tunç Devri'ne aittir. Troia VI-VIIa 'Yüksek Troia Kültürü' olarak adlandırılan dönem olan Homeros'un Troia'sıdır. Bu dönem kuleler ve giriş kapıları ile gösterişli surlara sahip kent, sur içinde saray yapılarına sahiptir.

Layers I-III, the Troian culture is named the 'Marine Troian Culture' and in this period, Troy is an important merchant city. The Troy II period is the richest one among the layers of the First Bronze Age and the famous treasure is from this layer. This period ends with a fire.

■ Son dönem kazılarının en önemli buluntularından biri de, yazının Troialılar tarafından bulunduğunu ispatlayan, M.Ö. 1700-1200 yılları arasına tarihlenen hieroglif yazılı tunctan bir Luwi mührünün bulunması olmuştur. Bu mührün bir yüzünde mesleği yazıcılık olan sahibi erkeğin, diğer yüzünde ise bir kadının adı yazılmıştır. Buluntu şimdiye dek Troia'da ele geçen tek yazılı nesnedir. Troia'da yazının olasılıkla kağıt gibi kalıcı olmayan malzemeler üzerine yazılmış olduğu düşünülmektedir.

One of the most significant discoveries of the excavations in the most recent period is the discovery of a bronze Luwi seal with hieroglyph script dated to between 1700-1200 B.C. proving that script was known by Trojans. On one face of this seal is the name of the man who was its owner, who was a writer; and on the other side is the name of a woman. The artifact is the only scripted object found in Troia so far. It is believed that in Troia, script was probably written on materials that were not lasting like paper.

The artifacts discovered in the city Troy III are not as rich as those of Troia II; the busy marine trade was decreased in that period. As no metal artifacts or precious stones from Troia IV has been found, it can be said that poverty started with Troia IV. The Troia IV-V layers belong to the Middle Bronze Age called the "Anatolian Troian culture". Troia VI-VIIa is the Troia of Homer called the 'High Troian' culture. This period has a city with ambitious walls with towers and entry gates and palaces within the walls. Intense traces of fire, bodies left unburied and artifacts like sling stones and catapults found in these layers point to the war in the Poem. Layers Troia VIIb 1-3 are from the Iron Age and layers VIII-IX are from the Greek, Roman and Byzantine periods.

During the Roman period, reconstruction activities were started with contributions of the Emperors in Troia and the city has gone through a glorious period. Life in Troia has come to an end with an earthquake which occurred in 500 B.C. Troia has become a bishopric in the Byzantine Period, covering 13th and 14th Centuries B.C.

■ Tunç Devri Troia Kalesi'nin modeli. Kuleli surlar ve sur içinde yer alan konut ve kült amaçlı kullanılan, bir ön girişi olan dikdörtgen planlı megaron yapı tipleri.

The model of the Bronze Age Trojan Castle. Walls with towers, the residence inside the walls and rectangular-shaped megaron structures used for cult purposes with one front entrance.

Bu iki tabakada yoğun yangın izleri, gömülmeden bırakılan insanlar ve sapan taşı ve mancınık gibi bulguların destanda geçen bir savaşı işaret ettiği düşünülmektedir. Troia VIII 1-3 katları Demir Devri; VIII - IX katları ise Yunan, Roma ve Bizans Devirleri'ni oluşturmaktadır.

■ Höyüğün üst tabakalarında, kuyular ve sunakların bulunduğu Yunan ve Roma Devirleri Kutsal Alanı.

The sacred area from Greek and Roman Periods with wells and sacrificial sites in the upper layers of the Tumulus.

Roma Devri'nde Troia'da imparatorların da katkılarıyla imar faaliyetlerine girilmiş ve kent parlak bir dönem yaşamıştır. Troia'da yaşam M.Ö. 500 yılında

■ Kutsal Alan'ın rekonstrüksiyonu.
Reconstruction of the Sacred Area

meydana gelen bir depremle sona ermiştir. M.S. 13 ve 14. yüzyılları kapsayan Bizans Devri'nde ise Troia bir piskoposluk merkezi olmuştur.

TROİA ÇANAK ÇÖMLEKLERİ

Troia, Tunç Devri başından beri ürettiği çömleklerle Batı Anadolu'nun önemli bir üretim merkezi konumundadır. Tunç Devri'nden Roma Devri'ne kadar üretilen kaplar Troia'nın dokuz kültür katında çok farklı biçim ve bezemelere sahiptir.

TROİA I

Troia I çömlekleri kum katkılı, el yapımı ve az pişmiştir. El yapımı olduğundan kapların cidarları muntazam değildir. Pişerken siyah ve kahverengi tonlar alan kapların üzerlerinde bezeme olarak kazıma çizgi ve noktalarla ile yapılan süslemeler görülmektedir. Bu çizgilerin ya da noktaların içlerine genelde beyaz astar doldurularak kazıma bezeme yapılmaktadır.

■ Üzeri kazıma bezeme ile süslenmiş Troia I çanak çömlekleri arasında kapaklı bir kutu, üç ayaklı pişirme kabı ve tek kulplu bardak.

A box with lid, a cooking vessel with three pods and a cup with a single handle among Troia I pottery with engraved embellishments.

■ Antik kentte taş temel üzerine kerpiç tuğlalar ile örülen yapı duvarlarının yeniden inşa edilen örneği.

The reconstructed model of the walls built by mud bricks on stone foundation in the antique city.

TROJAN POTTERY

Troia was an important production center of Western Anatolia with the pottery it produced since the beginning of the Bronze Age. The vessels produced since the Bronze Age until the Roman Period have quite different shapes and decorations in the nine cultural layers of Troia.

TROIA I

Troia I pottery has sand as additive, was hand-made and is underfired. As it is hand-made, the walls are not regular. The decoration made by engraved lines and points as embellishment on the vessels that took black and brown tones when fired.

■ Troia kalesinin rekonstrüksiyonu.. Sur içinde yönetici sınıfı, kale eteklerinde ise kent halkı oturmaktadır. Yeni kazılarda aşağı kenti çevreleyen savunma hendeciği de ortaya çıkarılmıştır.

The reconstruction of the Trojan castle. The ruling class lived inside the walls and the people of the city lived on the skirts of the castle. The defense trenches surrounding the lower city were unearthed in recent excavations.

Generally, encrusted decoration is applied into these lines or points by filling white paste.

The pitchers called beak mouth as their mouths resemble bird beaks found commonly and vessels with tripods are characteristic of the First Bronze Age.

■ İlk Tunç Devri'ne tarihlenen değişik kaplardan biri de yayığa benzediğinden yayık olarak adlandırılan kaptr. Ege adalarında da rastlanan ve kullanım amacı kesin belli olmayan kap yaygın bir tip değildir.

Another type of dated to the First Bronze Age is the vessel called churn because of its appearance. The vessel found also in the Aegean Islands, the purpose of use of which is unknown is not a common one.

Kap formları arasında yaygın olarak ele geçen ağzı kuş gagasına benzediğinden gaga ağzılı olarak adlandırılan testiler ve üç ayaklılar İlk Tunç Devri'nin karakteristik kap tipleridir.

TROIA II

Troia II'de çömlekçilik açısından en önemli yenilik çömlekçi çarkının Troia'ya gelmesidir. Çömlekçi çarkı dünyada ilk kez Mezopotamya'da M.Ö. 4. binin sonlarında kullanılmaya başlanmış, M.Ö. 3. binin ortalarında ise Batı Anadolu'ya gelmiştir. Troia'da II b evresinde ilk kez çark ile çömlek yapılmıştır. Çark üretimi kolaylaştırmış ve seri hale gelmesini sağlamıştır. Ancak el yapımı çömlüklerin kullanımına da devam edilmiştir. Troia II döneminde kapların renkleri de farklı pişirme tekniklerinden dolayı değişmektedir, kahverengi bejden kırmızıya değişen tonlarda üretilen çömlükler dönemin metal kaplarını taklit etmektedir. Bu yeni çömlükleri kullanan insanlar genelde kale içinde oturan yönetici sınıfı olup, kale eteklerinde yaşayan halk ise eski tip çömlükleri kullanmaya devam etmişlerdir.

Resimde özellikle Batı Anadolu'da yaygın, İlk Tunç II'nin karakteristik kabı olan çift kulplu depas ile insan vücudu biçiminde şekillendirilen ve kapağı da insan yüzü biçiminde olan kap, üst sağda ise gaga ağzılı bir testi görülmektedir.

The picture shows a double-handled depas common in Western Anatolia, characteristic of the First Bronze Age and a vessel in the form of human body and a lid in the form of human face; on the upper right is a beak-mouthed pitcher.

Çanakkale Arkeoloji Müzesi'nde bulunan Troia II dönemine tarihlenen, kulpları insan figürü şeklinde biçimlendirilmiş kült kabı.

A cult vessel in Çanakkale Archaeological Museum dated to Troia II period, handles of which are shaped in the form of a human figure.

Troia II evresinin tipik formları tabaklar, tankart denen tek kulplu bardaklar ve depas (depas amphikypellon) adı verilen kulpları kalp şeklini andıran içki kupalardır. Kaba bu isim Heinrich Schliemann tarafından, destanda adı geçen içki kabından esinlenerek verilmiştir. Depasların gümüş gibi değerli madenden yapılmış olanları da ele geçmiştir. Troia II sonlarına doğru ele geçen kap formları arasında çaydanlık benzeri emzikli ve sepet kulplu formların yanı sıra yonca ağzılı testiler de bulunmaktadır. Ayrıca depolama amaçlı kullanılan kapların sayısında artış görülmektedir. Kaplar ve kapaklar üzerinde insan yüzleri betimlenmiştir.

TROIA III

Bu dönemde çark yapımı çömlüklerde bir artış görülmektedir. Dönem sonunda Anadolu'da daha önce bilinen kubbeli fırınlar ve Batı Anadolu'ya yabancı, buna karşılık Orta Anadolu'da kullanılan ithal çanak çömlükler de ortaya çıkmıştır.

TROIA IV-V

Bu dönemde en sık rastlanan kap formu genellikle dipleri düz olan kaselerdir. Depaslar seyrek olarak kullanılmaktadır. Troia V döneminin ana formu iç ve dış tarafında yer alan haç benzeri

TROIA II

The most significant innovation for pottery making in Troia II was arrival of the potter's wheel in Troia. The potter's wheel was started to be used in late 4th millenium B.C. in Mesopotamia for the first time in the world and has arrived in Western Anatolia in mid-3rd millenium B.C. The first production of pottery by wheel has occurred in period II b in Troia. The wheel has facilitated production, allowing mass production to be achieved. However, hand-made pottery was also in use. In the Troia II period, the colors of vessels vary due to different firing techniques. The pots produced in shades varying from brown-beige to red emulate the metal vessels of the period. The people who use these new pots were generally the ruling class living inside the castle; yet the people living at the skirts of the castle have continued using the old type pots.

Troia II çanak çömlükleri. Gaga ağzılı, depas, tabak, tankart ve insan yüzü kapak gibi çeşitli tipler görülmektedir.

Troia II pottery. Various types like beak-mouthed, depas, plate, tankart and human faced lid are shown.

The typical forms of the Troia II phase are the single handled cups called tankart and the cups with handles in the form of heart called depas amphikypellon. The mug was given this name by Heinrich Schliemann, inspired by the wine mug referred to in the Poem. Depases made of precious metals like silver have been found. There are clover-mouthed pitchers alongside of tea pot-like forms with spout and basket handles are found among the forms of vessels found towards the end of Troia II period. There is also an increase in the number of vessels used for storage. Human faces are depicted on vessels and lids.

Troia II dönemine tarihlenen, Kernos olarak adlandırılan ve Ege Adaları'nda yaygın kullanılan stilize ördek biçimli kap tipi.

Stylized duck-shaped vessel called Kernos used widely in Aegean Islands, dated to Troia II period.

bezemenin yer aldığı 'Red Cross Bowls' adını alan çanaklardır.

TROIA VI

Bu dönem çanak çömlekleri arasında 'Anadolu Gri Gurubu' olarak adlandırılan kaplar önemli yer tutmaktadır. Mika

■ Troia III'ten geniş karni üzerinde spiral motiflerinin yer aldığı, depolama amaçlı kullanılan çömlek. Spiral bezeme Ege Adalarında da yaygın bir bezeme türüdür.

The Troia III pot with spiral motifs on its wide belly used for storage. Spiral motif is one prevalent in Aegean Islands as well.

katkılı parlak kilden yapılan bu kaplar olasılıkla gümüş kapları taklit etmektedir. 'Tan Gurubu' olarak adlandırılan diğer yeni bir çanak çömlek gurubu ise, pişirilirken okside edilmiştir. Bunların yanı sıra Yunanistan'ın Miken kültürü çanak çömleklerinin benzerleri de yerel atölyelerde üretilmişlerdir.

TROIA VIIb

Bu dönemde önceki dönemlerden çok farklı bir çanak çömlek türü ortaya çıkmaktadır. Bu çanak çömlekler üzerlerinde yumrular ve düzensiz çıkıntılar olduğu, Balkanlarda da görülen kaplardır. Çömlekler genellikle koyu renklidir. Üretimlerinde çark yerine tekrar el yapımı öne çıkmaktadır. En yaygın kullanılan form tek kulplu maşrapalardır.

TROIA III

There is an increase in the wheel-made pottery in this period. At the end of the period, the domed kilns previously known in Anatolia and the imported pottery used in Central Anatolia but foreign to Western Anatolia have appeared.

TROIA IV-V

The most frequently found form of vessel in this period is the ones with straight bottoms. Depases are uncommon. The basic form of Troia V period is that of pots called 'Red Cross Bowls' with cross-like décor on the insides and outsides.

TROIA VI

The vessels known as "Anatolian Grey Wares" have significance among the pottery of this period. These vessels made of mica added bright clay, probably the imitation of the silver vessels. Another new pottery group called the 'Tan Group' is oxidized when fired. Also, pottery similar to the Mycenaean style pottery of Greece were produced in local workshops.

TROIA VIIb

A type of pottery much different from the previous periods appear in this period. These are pottery with lumps and irregular projections on them found also in the Balkans. Pottery is dark-colored in general. Hand-made ones gain significance in their production instead of the wheel. The form used most commonly is the single-handled cup.

■ Troia IV ve V tabakalarında ele geçen değişik formlardaki kaplar.
Vessels of various forms discovered in Troia IV and V layers.

■ Troia VI tabakasının 'Anadolu Gri Malları' ve 'Tan Gurubu' çömleklerinden örnekler.
Specimens from 'Anatolian Grey Wares' and 'Tan Wares' of Troia VI layer.

Ayrıca bu dönemde nadiren de olsa kuzeydoğu Yunanistan ile ilişkileri gösteren çömlekler de ele geçmiştir.

■ Troia höyüğü'nün tabakalarını gösteren çizim
Drawing showing layers of Troian Mound.

Kronoloji / Chronology

- Troia I** : M.Ö. 2920-2550 İlk Tunç Devri
Troia II : M.Ö. 2550-2350 İlk Tunç Devri
Troia III : M.Ö. 2350-2200 İlk Tunç Devri
Troia IV-V : M.Ö. 2200-1700 'Anadolu Troia Kültürü' olarak adlandırılan Orta Tunç Devri
Troia VI-VIIa : M.Ö. 1700-1200 'Yüksek Troia Kültürü' olarak adlandırılan dönem. Homeros'un Troia'sı
Troia VIIb 1-3 : M.Ö. 1200-1000 Demir Devri Troia'sı
Troia VIII - IX : Troia VIII M.Ö. 700-85; Troia IX M.Ö. 85- M.S. 500 Yunan, Roma ve Bizans Devirleri Troia'sı

- Troia I** : 2920-2550 B.C. First Bronze Age
Troia II : 2550-2350 B.C. First Bronze Age
Troia III : 2350-2200 B.C. First Bronze Age
Troia IV-V : 2200-1700 B.C. The Middle Bronze Age called the "Anatolian Troian Culture"
Troia VI-VIIa : 1700-1200 B.C. The period called 'High Troian Culture'. The Troia of Homer.
Troia VIIb 1-3 : 1200-1000 B.C. Iron Age Troia
Troia VIII - IX : Troia VIII 700-85 B.C.; Troia IX 85 B.C.- 500 A.D. Troia of Greek, Roman and Byzantine Periods

■ Troia VII tabakasında ele geçen yumrulu, kaba çanak çömleklerden örnekler.
Specimens of rough pottery with lumps discovered in Troia VII layer.

Also, pottery demonstrating connections with North-Eastern Greece have been discovered in this period albeit rarely.

Kaynakça / References

- 01 Brandau, B., Troia. Bir Kent ve Mitleri. Yeni Keşifler (Troia Eine Stadt und ihr Mythos. Die neuesten Entdeckungen), Çev. V. Çorlu, Ankara, 2002.
- 02 Der Schatz aus Troja. Schliemann und der Mythos des Priamos-Goldes (Katalogbuch Ausstellung in Moskau 1996/97), Stuttgart, 1996.
- 03 Erhat, A., Mitoloji Sözlüğü, İstanbul, 1972.
- 04 Homeros, İlyada, Çev. A. Erhat-A. Kadir, İstanbul, 1984.
- 05 Özgünel, C., Smintheion. Troas'ta Kutsal Bir Alan, Ankara, 2001.
- 06 Siebler, M., Troia-Homer-Schliemann. Mythos und Wahrheit, Mainz am Rhein, 1990.
- 07 Studia Troica Serisi, Bd. 1 vd. Mainz am Rhein.
- 08 Troia. Traum und Wirklichkeit (Troia. Düş ve Gerçek), Stuttgart, 2001.
- 09 Troya. Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk (Journey to a City Between Legend and Reality), Yapı Kredi Kültür Merkezi Vedat Nedim Tör Müzesi Sergisi (4 Ekim 2002-5 Ocak 2003) İstanbul, 2003.
- 10 Vermeule, E. C., The Trojan War in Greek Art, A Picture Book, Boston, 1970.
- 01 Brandau, B., Troia. Bir Kent ve Mitleri. Yeni Keşifler (Troia Eine Stadt und ihr Mythos. Die neuesten Entdeckungen), Translated by V. Çorlu, Ankara, 2002.
- 02 Der Schatz aus Troja. Schliemann und der Mythos des Priamos-Goldes (Katalogbuch Ausstellung in Moskau 1996/97), Stuttgart, 1996.
- 03 Erhat, A., Mitoloji Sözlüğü, İstanbul, 1972.
- 04 Homeros, İlyada, Translated by A. Erhat-A. Kadir, İstanbul, 1984.
- 05 Özgünel, C., Smintheion. Troas'ta Kutsal Bir Alan, Ankara, 2001.
- 06 Siebler, M., Troia-Homer-Schliemann. Mythos und Wahrheit, Mainz am Rhein, 1990.
- 07 Studia Troica, Bd. 1 vd. Mainz am Rhein.
- 08 Troia. Traum und Wirklichkeit (Troia. Düş ve Gerçek), Stuttgart, 2001.
- 09 Troya. Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk (Journey to a City Between Legend and Reality), Yapı Kredi Cultural Center Vedat Nedim Tör Museum Exhibition (October 4, 2002-January 5, 2003) İstanbul, 2003.
- 10 Vermeule, E. C., The Trojan War in Greek Art, A Picture Book, Boston, 1970.